

В І Д Г У К

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора, Фролова Юрія Миколайовича – на дисертацію Нікуліної Антоніни Геннадіївни «Адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Органи досудового розслідування відіграють важливу роль при виконанні завдань кримінального провадження взагалі та досягання мети кримінального судочинства зокрема. Організація діяльності та функціонування вказаних органів впливає на стан захищеності прав та свобод людини в нашій країні. Основним завданням цих органів є швидке, повне та неупереджене розслідування злочинів. Реформування органів внутрішніх справ, євроінтеграційні процеси та очікування населення надало нового повштовху до розвитку правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України. У зв'язку з цим виникає потреба у дослідженні широкого кола питань, пов'язаних з адміністративно-правовим статусом органів досудового розслідування Національної поліції.

Крім того, актуальність дисертаційного дослідження Нікуліної Антоніни Геннадіївни «Адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України» обумовлена необхідністю удосконалення національного законодавства і наближення його до міжнародних стандартів організації діяльності правоохоронних органів.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1118-р, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії

правових наук України від 3 березня 2016 р., у межах плану науково-дослідницької роботи кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за темою «Адміністративно-правове регулювання суспільних відносин» (номер державної реєстрації 0107U008696).

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлено досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Загальна структура роботи в цілому є логічною, послідовною, раціональною, обґрунтованою предметом, метою та завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, поділених на одинадцять підрозділів, висновків й списку використаних джерел.

Мета дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на підставі аналізу норм Конституції України, міжнародних нормативно-правих актів, чинного законодавства України з досліджуваних питань, узагальнення практики організації досудового розслідування, узагальнення міжнародного досвіду правового регулювання діяльності органів досудового розслідування визначити сутність та особливості адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України, надати науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення відповідного адміністративного законодавства.

Науково-теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять роботи вітчизняних і зарубіжних науковців із загальної теорії держави та права, адміністративного та інших галузей права, управління, філософії. Нормативною базою дослідження є Конституція України, чинні закони та підзаконні нормативно-правові акти, які регламентують адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України та забезпечення його реалізації, а також законодавство європейських

та інших країн, досвід яких є корисним для України. Інформаційна та емпірична база представлена узагальненням та оцінками практичної діяльності органів досудового розслідування, зокрема слідчих підрозділів поліції, статистичними, інформаційними та періодичними виданнями.

Ознайомлення із дисертаційним дослідженням дає підстави для висновку, що основні положення і висновки, які виносяться автором на захист, мають відповідний ступінь наукової новизни. Підґрунтям цих, на мою думку, в більшості випадків, обґрунтованих та достовірних висновків, які доповнюють існуючі позиції науковців або по-новому надають вирішення існуючих проблем, виступають достатні методологічна, теоретична, інформаційна та джерельна бази.

Характеристика змісту роботи. Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним дослідженням адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України, що дозволило обґрунтувати низку нових концептуальних положень і висновків, надати практичні рекомендації та пропозиції з досліджуваних питань. Зокрема, в дисертаційному дослідженні визначено поняття досудового розслідування - діяльність правоохоронних органів, яка має на меті збирання, об'єктивне та всебічне дослідження, оцінку та перевірку доказів, використання доказів для запобігання та розкриття злочинів, забезпечення істинного застосування закону, що закінчується винесенням правозастосовчого акта за її наслідками та характеризується рядом особливостей: 1) наявністю завдань, які виходять

із завдань кримінального провадження (стаття 2 КПК); 2) чітко визначених меж — з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових рішень до винесення рішення на законних підставах; 3) свого змісту та процесуальної форми; 4) певного кола суб'єктів, які беруть участь у досудовому розслідуванні; 5) притаманних специфічних рішень, які приймаються після закінчення розслідування, закриття кримінального провадження або направлення обвинувального акта чи клопотання до суду (с.70).

В дисертації акцентовано увагу на недосконалості чинного законодавства щодо адміністративно-правового регулювання органів досудового слідства Національної поліції України. Зокрема, відповідно до ст. 13 Закону «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII, який набув чинності 7 листопада 2015 р., органи досудового розслідування позиціонуються як окремий елемент системи органів поліції, проте, не визначається їх адміністративно-правовий статус, не окреслено завдання та функції, обсяг повноважень, сфера компетенції, права, обов'язки, тощо (с.72).

Автором проведено комплексну характеристику структурних елементів правового статусу працівників органів досудового розслідування Національної поліції України: 1) системність прав та обов'язків, призначення та функцій; 2) організація діяльності; 3) система компетенцій, покладених на поліцію, та юридична відповідальність працівників Національної поліції; 4) специфічні обмеження, визначені на законодавчому рівні та пов'язані з професійною діяльністю; 5) гарантії прав та свобод співробітників Національної поліції; 6) порядок зайняття/звільнення з посади (с.119).

Велику увагу приділено характеристиці юридичної відповідальності органів досудового розслідування: 1) виступає кримінальною, адміністративною, дисциплінарною чи цивільно-правовою відповідальністю залежно від наслідків вчинення правопорушення; 2) є підставою для притягнення відповідальної службової особи до відповідальності; 3) суб'єктом юридичної відповідальності виступає поліцейський, незалежно

від посади; 4) юридична відповідальність поліцейського значно ширша за інших у зв'язку з широким колом питань, що підпадають під компетенцію органів досудового розслідування Національної поліції (с.122-123).

Поряд з позитивною в цілому оцінкою дисертації Нікуліної Антоніни Геннадіївни, вважаю доцільним висловити критичні **зауваження щодо окремих її положень і висновків**. У роботі висловлена низка міркувань, що викликають заперечення, хоча самі по собі вони відносяться до дискусійних теоретичних та практичних питань.

1. Потребує уточнення запропонована автором періодизація генезису досудового розслідування в Україні (с.41-42). Характеризуючи витoki розвитку органів досудового розслідування, автор вбачає їх ще у період первіснообщинного ладу, що викликає обґрунтовані сумніви, оскільки ще не існував власне інститут держави. Наступним періодом, за визначенням здобувача, є дореволюційний, тобто друга половина 19 ст. Натомість, поза увагою автора залишилися, наприклад, період Гетьманщини тощо.

2. Додаткового обґрунтування потребує висновок автора, що нині в системі органів досудового розслідування згідно з КПК України є два підрозділи, які не ведуть повноцінної слідчої діяльності, — Державне бюро розслідувань (ДБР) та Національне антикорупційне бюро (НАБ) (с.49).

3. Необхідним є уточнення запропонованого автором визначення правового статусу, який представлений автором як комплексну категорію з чіткою структурою, яка регулює взаємовідносини суб'єктів між собою, встановлюючи принципи та характер взаємодії суб'єктів суспільних відносин, та встановлює місце кожного суб'єкта шляхом регулювання їх гарантій, прав та обов'язків, встановлює ступінь взаємодії між державою, суспільством та певною особою, забезпечуючи таким чином життєдіяльність соціального середовища в цілому (с.118). Адже, правовий статус відображує положення суб'єкта у відносинах з іншими суб'єктами, однак не регулює такі відносини та не встановлює жодних принципів в праві.

4. Розглядаючи зарубіжний досвід організації правоохоронної діяльності слідчих органів поліції та можливості його використання в Україні (підрозділ 3.1), доцільно було навести конкретні пропозиції щодо адаптації європейського досвіду регулювання правового статусу органів досудового розслідування до національного законодавства України. Віддаючи належне проведеному автором дослідженню відповідного правового регулювання зазначених питань в Казахстані, Білорусії та США, слід звернути увагу, що Україною прийнято європейський вектор розвитку. Саме тому основна увага має приділятися питанням приведення вітчизняного законодавства до європейських стандартів.

5. Для вирішення проблем взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної системи дисертант пропонує повернути повноваження відділам поліції, зробити їх більш самостійними у прийнятті управлінських рішень; узгодити підпорядкування окремих територіальних відділень поліції відповідно до юрисдикції місцевих прокуратур (с.155). На мою думку, обидві пропозиції заслуговують на увагу, однак вони є такими, що реалізація однієї виключає можливість впровадження другої. Для приведення у відповідність територіальної юрисдикції органів поліції та прокуратури необхідно змінити територіальну структуру або поліції, або прокуратури. Відтак, хотілося б дізнатися думку здобувача з цього питання.

Наведені спірні точки зору і висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка носить самостійний і творчий характер, має наукову і практичну цінність. Наявність дискусійних питань, насамперед, характеризує складність і актуальність досліджуваної теми та власний підхід до її розгляду дисертантом. В дослідженні автору вдалося досягти його мети.

Практичне значення одержаних результатів. Наведені в авторефераті дисертації положення можуть бути застосовані не тільки в науково-дослідній сфері як основа для подальшого розроблення проблем

організації органів досудового розслідування Національної поліції України та у правотворчості під час внесення змін/доповнень до чинного законодавства, розроблення й прийняття проектів нормативно-правових актів, які регламентують адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України, а також і у навчальному процесі. За результатами дослідження отримано п'ять актів впровадження.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог.

Аналіз тексту дисертації дозволяє відмітити, що автором здійснено комплексне вивчення, теоретичний аналіз, осмислення та розгляд доктринальних ідей та практичних аспектів щодо адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування поліції з наступним обґрунтуванням теоретичних положень і формулюванням рекомендацій щодо напрямків і перспектив її подальшого розвитку. Використання належної методологічної та інформаційної основ дисертаційного дослідження надало авторові можливість отримати нові науково обґрунтовані результати, які мають як теоретичне, так і практичне значення для подальшого вдосконалення адміністративно-правового статусу Національної поліції України.

Повнота висвітлення результатів дослідження. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, досить повно викладено у шести статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, та чотирьох тезах наукових доповідей на науково-практичних конференціях.

Усе викладене дає підставу для **висновку** про те, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові

науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів а її автор – Нікуліна Антоніна Геннадіївна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
професор кафедри
правознавства
Бердянського державного
педагогічного університету
доктор юридичних наук, професор

Ю. М. Фролов

